

V tej številki:

Osrednje območne knjižnice 2003–2013	1
Nakup knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah	3
Utrinki z mednarodne konference IFLA 2013	15
EOD – e-knjige po naročilu	18
Slike na svilo Janje Sever Gombač v Mestni knjižnici Izola	19
Mestna knjižnica Izola gostila otroke iz Tuzle	20

Osrednje območne knjižnice 2003–2013

deseti obletnici na rob

Splošne knjižnice so pomembni javni zavodi na področju kulture. Knjižnično mrežo v Republiki Sloveniji sestavlja 58 slovenskih splošnih knjižnic, od tega jih je deset osrednjih območnih.

12. septembra 2003 je stopil v veljavo *Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah* (2003), ki ureja izvajanje štirih posebnih nalog območnih knjižnic, njihovo financiranje in število delavcev za izvajanje posebnih nalog. Območne knjižnice poleg funkcije osrednje knjižnice strokovno povezujejo splošne knjižnice v deset knjižničnih območnih mrež, da bi zagotovili koordiniran razvoj dejavnosti na območju. Območne mreže so določene v prilogi št. 1 (*Mreža splošnih knjižnic v Sloveniji*) *Pravilnika o pogojih za opravljanje knjižnične dejavnosti kot javne službe* (2003, sprememba 2012) (Slika 1).

V desetletnem obdobju smo območne knjižnice s sredstvi Ministrstva za kulturo zagotavljale **povečan nakup knjižni-**

nega gradiva, predvsem podatkovnih zbirk in dostop do informacij. Od 1. julija 2011 smo uporabnikom omogočili dostop na daljavo do podatkovnih zbirk na vseh območjih (na osmih preko NUK-a). Za uporabnike to pomeni prostorsko in časovno neomejeno uporabo knjižnic. Znotraj nekaterih območij zagotavljamo uporabnikom tudi brezplačno medknjižnično izposojlo.

Med najbolj zahtevnimi nalogami je **strokovna pomoč** knjižnicam območja. Strokovna izhodišča pripravljamo v Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK) v sodelovanju z območnimi knjižnicami. Za širjenje strokovnega znanja so, poleg individualnega svetovanja, pomembne organizirane oblike izobraževanja, za krepitev medsebojnega povezovanja pa skupni projekti.

Največji dosežek pri koordinaciji zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva je digitalizacija knjižničnega gradiva,

Osrednje območne knjižnice

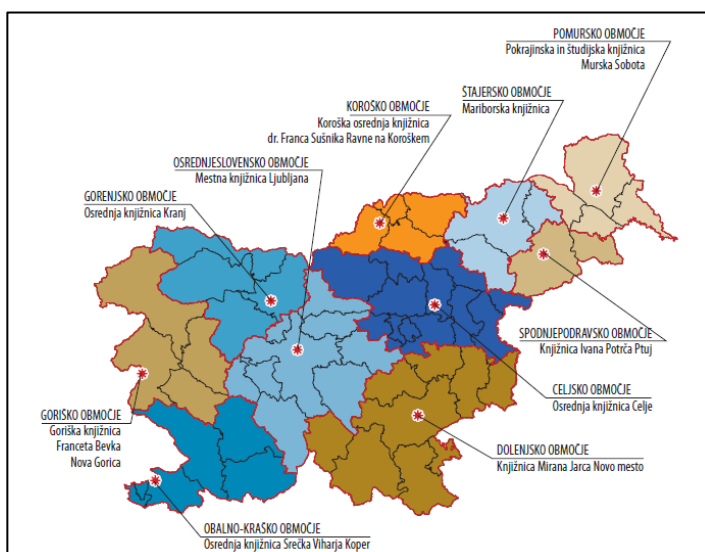
pomembnega za celotno območje. Gradivo je dostopno je na portalih **dLib** (<http://www.dlib.si/>) in **Kamra** (<http://www.kamra.si/>).

Oblikovana so bila tudi strokovna izhodišča za delo knjižnic na področju domoznanstva, njihovi dosežki pa predstavljeni na dveh festivalih domoznanstva v Kopru leta 2009 in na Ravnah na Koroškem leta 2012.

Z **usmerjanjem iz knjižnic odpisanega gradiva** v osrednje območne zbirke gradimo kakovostno območno domoznansko zbirko in skrbimo, da bo zanamcem ostalo dostopno vse, kar je za določeno območje zanimivo in pomembno.

Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah (2003) določa zaposlitev vsaj treh strokovnih delavcev z najmanj univerzitetno izobrazbo in z ustreznimi izkušnjami za izvajanje dejavnosti

na področjih bibliografske obdelave gradiva in posredovanja informacij, svetovanja pri organizaciji knjižnične mreže, organizacije in vzdrževanja računalniškega sistema ter koordinacije domoznanske dejavnosti in izločanja gradiva. Realizirane so

Slika 1: Knjižnična območja s sedežem osrednje območne knjižnice in z območji osrednjih knjižnic

zaposlitve od enega in pol do dveh EPZ (ekvivalent polne zaposlitve).

Za izvedbo dejavnosti smo oblikovali strokovne skupine, ki koordinirano izvajajo dejavnosti na območjih in sodelujejo pri pripravi strokovnih izhodišč.

V obdobju 2003–2013 je bilo pripravljenih sedem strokovnih izhodišč:

- **Navodila za strokovno obdelavo in hranjenje nacionalno pomembnega domoznanskega knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah** (2012), izdelana na podlagi 24. člena *Zakona o knjižničarstvu* (2001);
- **Navodila za ugotavljanje lastnosti kulturnega spomenika** (2012), izdelana na podlagi 13. člena *Zakona o knjižničarstvu* (2001);
- **Materialno varovanje knjižničnega domoznanskega gradiva v Sloveniji: ocena depojev v osrednjih območnih knjižnicah in Univerzitetni knjižnici Maribor** (2012); gre za skupen projekt Sekcije za domoznanstvo in kulturno dediščino pri ZBDS, ki je publikacijo izdala v sodelovanju z NUK-om; v popisu so sodelovale osrednje območne knjižnice in Univerzitetna knjižnica Maribor; publikacija je bila predstavljena na 2. festivalu domoznanstva 21. septembra 2012 na Ravnah na Koroškem;
- **Svetovalno delo območnih knjižnic** (2012), izdelano na podlagi 8. člena *Pravilnika o osrednjih območnih knjižnicah* (2003) in iz strokovnih razlogov, saj je bilo izvajanje te naloge med območnimi knjižnicami zelo široko in

različno interpretirano (razvidno iz letnih poročil osrednjih območnih knjižnic o izvedenih nalogah);

- **Informacijsko-komunikacijska tehnologija v splošnih knjižnicah**: priročnik (2010): predstavitev na 1. E-festu v Celju, 21. maja 2010;
- **Smernice za digitalizacijo knjižničnega gradiva** (2010);
- **Smernice delovnih skupin za domoznanstvo osrednjih območnih knjižnic z analizo vprašalnika o stanju domoznanstva v slovenskih splošnih knjižnicah in v UKM-u za leto 2007, 2009** (Smernice za bibliografsko obdelavo drobne tiska in rokopisov, Smernice za izbor gradiva za domoznansko zbirko, Smernice za pridobivanje domoznanskega gradiva v splošnih knjižnicah).

Trenutno v treh delovnih skupinah oblikujemo še strokovna izhodišča za vzpostavitev kompetenčnih centrov, metodološka izhodišča za popis in vrednotenje domoznanstva ter metodologijo za pripravo bibliografije serijskih publikacij po letu 1990 in razdelitev bibliografskega opisa člankov med NUK in območji.

Kot največji doprinos OOK v tem obdobju knjižničarji sami ocenjujejo digitalizacijo, možnost, da uporabnik do gradiva dostopa na daljavo in hitro uvajanje novih informacijskih tehnologij, ki spreminjajo knjižnice v informacijska in kulturna središča. Raziskave kažejo, da se z njimi strinja večina uporabnikov.

V desetih letih (2003–2013) se je tudi s sredstvi območnosti pomembno povečal obseg dejavnosti OOK. Obseg gradiva ustreza določilom veljavnih standardov (izjema je *Štajersko območje*), odstotek članstva rahlo niha, izposoja in obisk pa tudi ne upadeta. Uporabnikom je zagotovljen dostop na daljavo, povečala se je ponudba podatkovnih zbirk z e-dostopom, oblikovale so se lastne domoznanske zbirke v elektronski obliki. Opazen je velik razvoj na področju informacijske tehnologije in storitev za uporabnike ter pri modernizaciji in povečanju površine prostorov.

In kako naprej?

Žal je zmanjševanje razlik v razvitosti med knjižničnimi območji manjše od pričakovanega. Predvsem je opazna razlika v kazalcih razvoja med vzhodnim in ostalimi deli Slovenije.

Kljub pomembnim razvojnim dosežkom *Zakon o knjižničarstvu* in *Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah* v praksi še nista izpolnila temeljnega namena: enakomerne utrditve knjižničnega sistema in razvoja ter pravice prebivalcev do demokratičnega dostopa do knjižničnih storitev in informacij, zato ostaja to naš glavni cilj tudi v prihodnje.

Milena Bon
Narodna in univerzitetna knjižnica
milena.bon@nuk.uni-lj.si

Nakup knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah

poročilo za leto 2012

1 Uvod

Ne glede na številne sodobne pristope in različne aktivnosti knjižnic osnovno sredstvo vseh knjižnic še vedno predstavlja knjižnično gradivo. Ključna naloga kulturnega ministrstva na področju knjižnične dejavnosti je zagotavljanje enakomerne razvitosti knjižnične dejavnosti na celotnem ozemlju države. Letno sofinanciranje vselej poteka v obsegu razpoložljivih državnih proračunskih sredstev, ki pa žal ni zadosten za izvajanje vseh zakonsko določenih nalog ter razvojnih zahtev knjižnične dejavnosti.

Ministrstvo za kulturo že od leta 2003 (od uveljavitve ZUJIK¹) spodbuja in podpira splošno dostopnost raznovrstne in kakovostne založniške produkcije v knjižnični mreži slovenskih splošnih knjižnic. Država je skladno z veljavno zakonodajo v obdobju 2003–2011 splošnim knjižnicam sofinancirala delni nakup knjižničnega gradiva na podlagi vsakoletnega javnega projektnega razpisa. Sprememba 103. člena ZUJIK je omogočila poenostavitev postopka dodeljevanja sredstev. V letu 2012 je bil delni nakup knjižničnega gradiva splošnim knjižnicam prvič sofinanciran po postopku neposrednega poziva. Z uveljavitvijo postopka neposrednega poziva je država sledila tudi strokovnim priporočilom za skladen razvoj knjižničnih zbirk,² da bi tako okrepila »strokovno avtonomnost in odgovornost knjižnic pri pripravi in izvedbi programov nakupa knjižničnega gradiva« (Novljan, 2010). Tako zakonodaja s področja javnih financ kot tudi pogodba o sofinanciranju knjižnice zavezujejo h gospodarni namenski porabi sredstev. V pogodbi o sofinanciranju nakupa knjižničnega gradiva, ki jo država sklene z vsako od 58-ih splošnih knjižnic, sta poleg višine sredstev določena tudi namen uporabe sredstev in način poročanja o porabi sredstev. Vsaka knjižnica na podlagi sklenjene pogodbe po sodelovalni dolžnosti v okviru letnega poročila posreduje pristojnemu ministrstvu podatke o realizaciji nakupa knjižničnega gradiva. V prispevku so predstavljeni podatki o realiziranem nakupu knjižničnega gradiva v splošnih

knjižnicah z državnimi in drugimi sredstvi (občinska, lastna) v letu 2012. Namen prispevka je seznaniti strokovno javnost z zbranimi podatki, uporabnimi za načrtovanje in spremljanje razvoja knjižnične dejavnosti v prihodnje.

2 Postopek sofinanciranja nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah z državnimi sredstvi v letu 2012

Zakon o knjižničarstvu³ določa, da mora država za podporo usklajenemu razvoju knjižnične dejavnosti prispevati tudi del sredstev za nakup knjižničnega gradiva. V postopku⁴ za sofinanciranje je določeno, kaj predvsem mora splošna knjižnica upoštevati pri oblikovanju letnega načrta nakupa knjižničnega gradiva.

Namen sofinanciranja države je nakup knjižničnega gradiva, ki mora v skladu z javnim interesom na področju kulture omogočiti, da bodo splošne knjižnice z optimalno ponudbo knjižničnega gradiva, informacij in storitev:

- uresničevale kulturne, izobraževalne, informacijske, raziskovalne in socialne potrebe okolja,
- spodbujale, razvijale in širile informacijsko opismenjevanje,
- podpirale vseživljenjsko učenje in smotno izrabo prostega časa,
- omogočale izgradnjo urejenih zbirk domoznanskega gradiva za lokalne študije in
- izvajale dejavnosti, ki prispevajo k razvoju pismenosti in bralne kulture ter dejavnosti za neformalno in formalno izobraževanje, informiranost, osebni ter osebni razvoj prebivalcev ipd.

3

Cilji sofinanciranja nakupa knjižničnega gradiva so:

- podpora zagotavljanju splošne dostopnosti raznovrstne in kakovostne založniške produkcije v knjižnični mreži slovenskih splošnih knjižnic,
- izgradnja kakovostnih knjižničnih zbirk, zlasti njihova aktualnost in prilagojenost ugotovlje-

1 Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 96/02, 56/08, 4/10 in 20/11).

2 Novljan, S.: Navadna knjižnična zbirka. Ljubljana: samozaložba. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-HDPFV2MA>.

3 Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/2001, št. 96/2002).

4 Neposredni poziv za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah iz državnega proračuna v letu 2012. Dokumentacija Ministrstva za kulturo.

nim potrebam okolja ter ciljem kulturne politike,

- posodabljanje knjižničnih zbirk s knjižnim in neknjižnim gradivom različnih vrst, oblik in dostopnosti,
- približevanje strokovnim priporočilom o sestavi knjižničnih zbirk,
- približevanje strokovnim priporočilom o obsegu knjižničnih zbirk.

Višina sredstev za posamezno knjižnico je bila določena glede na število prebivalcev območja, ki ga knjižnica s svojim delovanjem pokriva, in v skladu z razpoložljivimi sredstvi.

Del sredstev, sprva določen v višini 0,94 EUR, nato pa z rebalansom znižan na 0,85 EUR na prebivalca, je bil dodeljen, da se zagotovi:

- splošna dostopnost raznovrstne in kakovostne založniške produkcije v knjižnični mreži slovenskih splošnih knjižnic,
- ustrezna kakovost knjižničnih zbirk, zlasti njihova aktualnost in prilagojenost ugotovljenim potrebam okolja ter ciljem kulturne politike,
- posodabljanje knjižničnih zbirk s knjižnim in neknjižnim gradivom različnih vrst, oblik in dostopnosti,
- približevanje strokovnim priporočilom o sestavi knjižničnih zbirk,
- približevanje strokovnim priporočilom o obsegu knjižničnih zbirk.

Za uveljavljanje usklajenega razvoja knjižnične dejavnosti za potrebe izgradnje knjižničnih zbirk so bila dodeljena sredstva v višini 1.250 EUR na vsako organizacijsko enoto knjižnice. Višina sredstev za posamezno knjižnico je bila določena glede na število organizacijskih enot na območju, ki ga knjižnica s svojim delovanjem pokriva, in v skladu z razpoložljivimi sredstvi.

4

Ker je za enotno izvajanje javne službe potrebno zmanjšati razlike v prejetih sredstvih med knjižnicami, ki izvajajo knjižnično dejavnost na območjih z malo prebivalci in tistimi, ki delujejo na bolj naseljenih območjih, so bila v skladu z razpoložljivimi sredstvi vsaki knjižnici dodeljena tudi sredstva v višini 2.500 EUR.

Vsaki splošni knjižnici (predlagatelj nakupa knjižničnega gradiva), ki je v letu 2012 vzpostavila novo organizacijsko enoto v mreži knjižnice, so bila dodeljena dodatna sredstva v višini 1.500 EUR na vzpostavljeno novo organizacijsko enoto v mreži knjižnice. V letu 2012 sta bili vzpostav-

ljeni dve novi organizacijski enoti, in sicer v Knjižnici Lenart in Mestni knjižnici Ljubljana.

Dodatna sredstva za potrebe sodelovanja s Slovenci v zamejstvu so prejele tiste knjižnice, ki delujejo na mejnih območjih in ki so upravičene do predlaganja nakupa tovrstnega gradiva. Višina sredstev, namenjena za nakup knjižničnega gradiva za potrebe sodelovanja s Slovenci v zamejstvu, je bila 8.000 EUR na knjižnico.

3 Dosežena obseg in kakovost izvedenega nakupa gradiva v letu 2012

Kot ministrstvo, pristojno za splošne knjižnice, katerih ustanoviteljice so občine, spremljamo delo in delovanje splošnih knjižnic, ki mora kljub zakonsko določeni avtonomiji javnih zavodov potekati skladno s področnimi in postopkovnimi normativnimi akti ob upoštevanju strokovnih priporočil ter finančnih, kadrovskih in drugih omejitev. Tovrstna normativna, regulativna in strokovno-priporočilna ureditev določa tudi splošni okvir nabavne politike splošnih knjižnic, kontinuirano zmanjševanje sredstev v zadnjem obdobju pa nujne dodatne količinske in vsebinske omejitve.

Nakup knjižničnega gradiva je za javne knjižnice povsem avtonomna naloga, ki jo morajo knjižnice kljub številnim željam in pritiskom, da bi zbirke knjižničnega gradiva oblikovale po željah in merilih posameznikov, izvajati strokovno utemeljeno ter skladno s kriteriji, ki jih določijo v dokumentu o nabavni politiki knjižničnega gradiva. Različne nabavne politike knjižnic so tako logična posledica zelo različnih značilnih in specifičnih potreb lokalnega okolja. Splošne knjižnice so dolžne na svojih spletnih straneh objaviti letne načrte nakupa knjižničnega gradiva kot tudi sezname knjižničnega gradiva, kupljenega z državnimi sredstvi.

Ker zakon določa, da mora država za podporo usklajenemu razvoju knjižnične dejavnosti prispevati tudi del sredstev za letni nakup knjižničnega gradiva, je v postopku za sofinanciranje določeno, kaj predvsem mora splošna knjižnica upoštevati pri oblikovanju letnega načrta nakupa knjižničnega gradiva. Knjižnice morajo v prvi vrsti skrbeti za aktualnost in prilagojenost gradiva v knjižničnih zbirkah ugotovljenim potrebam okolja. Tudi z državnimi sredstvi, ki jih morajo knjižnice namenjati za nakup kakovostnega gradiva, morajo knjižnice načrtovati nakup skladno z ugotovljenimi potrebami svojega okolja. Tako

demografska in izobrazbena raven kot tudi interesna področja državljanov pa so različna, zato nikakor ni mogoče pričakovati, da bi splošne knjižnice lahko imele nabavno politiko, ki ne bi upoštevala splošnih in posebnih značilnosti okolij, v katerih delujejo. Posebnosti ugotovljenih potreb okolja tako nikakor ne omogočajo poenotenja avtonomne naloge izgradnje knjižnične zbirke.

V letu 2012 je država sofinancirala nakup knjižničnega gradiva v 58 slovenskih splošnih knjižnicah.⁵ Vse knjižnice so skladno s pogodbeno obveznostjo do konca januarja 2013 pristojnemu ministrstvu posredovale zaključno poročilo s podatki o obsegu in oceno kakovosti nakupa knjižničnega gradiva v letu 2012, v katerih izkazujejo elemente nabavne politike za doseganje namena in ciljev neposrednega poziva, še zlasti:

- vsebinske kriterije po katerih so oblikovale letni nakup knjižničnega gradiva,
- cilje, ki so jih z načrtovanim nakupom uresničile, še zlasti cilje za uveljavljanje enake dostopnosti knjižničnega gradiva za vse prebivalce na območju posamezne knjižnice,
- utemeljitev zastopanosti tematskih oziroma predmetnih področij, upoštevajoč kriterij potreb in zahtevnosti uporabnikov in ciljev lokalne skupnosti ter obrazložitev morebitnih odstopanj (posebnosti okolja, domoznanstvo, skupine prebivalcev s posebnimi potrebami, posebne zbirke knjižničnega gradiva ipd.),
- utemeljitev obsega in vsebine nakupa knjižničnega gradiva za potrebe sodelovanja s Slovenci v zamejstvu.

V letu 2012 so knjižnice nakup knjižničnega gradiva izvedle skladno s sprejetimi in javno objavljenimi letnimi načrti nakupa knjižničnega gradiva, ki so jih oblikovale glede na prepoznane informacijske, izobraževalne, raziskovalne in kulturne potrebe posameznega okolja, razpoložljiva finančna sredstva ter ponudbo na knjižnem trgu. Poskrbele so za enakomeren dotok gradiva v celotni knjižnični mreži in si prizadevale vzdrževati primerna razmerja glede vrste in namembnosti gradiva. Sodelovale so s široko mrežo dobaviteljev in skušale doseči čim boljše nakupne pogoje, da bi s tem vsaj delno ublažile znižanje namenskih sredstev za nakup knjižničnega gradiva. Pri dopolnjevanju knjižnične zbirke so se knjižnice osredotočile ne le na dejanske upo-

rabnike, temveč tudi na prepoznavanje potencialnih uporabnikov in njihovih pričakovanj glede storitev knjižnice in knjižničnih zbirk.

Knjižnice so pri nabavi knjižničnega gradiva upoštevale predvsem:

- aktualnost in zastopanost različnih vrst knjižničnega gradiva in nosilnih medijev,
- zastopanost različnih tematskih in predmetnih področij,
- priporočeno razmerje med namembnostjo za otroke in odrasle,
- literarno kakovost, ustreznost jezikovnih prvin in likovno opremljenost,
- strokovno veljavnost, recenzije, reference,
- nadgrajevanje vsebin,
- bralno stopnjo,
- prepoznane potrebe ciljnih uporabnikov,
- prepoznavnost avtorja, naslova in založnika,
- velikost knjižnične mreže in ceno.

Poleg naštetega so knjižnice upoštevale tudi posebne značilnosti svojega okolja, kot npr.:

- socialno strukturo prebivalstva,
- delež posameznih ciljnih skupin uporabnikov,
- razvojne prioritete lokalnega okolja,
- aktualne gospodarske in socialne razmere (gospodarska kriza, povečana brezposelnost),
- druge posebnosti svojega okolja.

Knjižnice so pri nabavi knjižničnega gradiva iz državnih sredstev, skladno s priporočili stroke in usmeritvami kulturne politike, upoštevale zastopanost različnih tematskih oziroma predmetnih področij, s poudarkom na nakupu leposlovja slovenskih avtorjev in prevodov zahtevnejših tujih del; v svoje knjižnične zbirke so osrednje knjižnice vključevale večino naslovov publikacij v javnem interesu, to je tistih, ki jih je v letih 2011 in 2012 finančno podprla Javna agencija za knjigo, v organizacijske enote pa vsaj 15 % naslovov tovrstnih publikacij; svoje zbirke so dopolnjevale s primernim deležem umetniške avdiovizualne produkcije s poudarkom na evropski produkciji in gradivom s področja humanistike; periodiko različnih strokovnih in leposlovnih področij, ki ustreza širšemu krogu uporabnikov; neknjižno gradivo s poudarkom na aktualnosti, kvaliteti, umetniški vrednosti in poučnosti.

Splošne knjižnice so v letu 2012 s sredstvi neposrednega poziva, sredstvi lokalnih skupnosti,

5 Knjižnice so navedene v Prilogi 1 Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (Uradni list RS, št. 73/03, 70/08 in 80/12).

Preglednica 1: Struktura nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah v letu 2012 po virih financiranja

Vir sredstev	Število enot	%
MK - NP ⁶	118.141	29,9
MK - OOK ⁷	1.769	0,4
MK - NS ⁸	1.319	0,3
MK - zamejci (NP)	2.197	0,6
Občine	245.403	62,2
Lastna sredstva	24.892	6,3
Druga sredstva	890	0,2
SKUPAJ	394.611	100

lastnimi ter donatorskimi sredstvi nabavile 394.611 enot knjižničnega gradiva (kar pomeni 82,17 % od načrtovanega in 11,3 % manj kot v letu 2011), od tega 83,3 % monografij in 13,2 % neknjižnega gradiva ter 3,5 % serijskih publikacij.

V povprečju so knjižnice kupile 137 tekočih naslovov informativnega periodičnega tiska na osrednjo enoto knjižnice in 30 naslovov informativnega periodičnega tiska na organizacijsko enoto knjižnice.

S finančnimi viri, navedenimi v Preglednici 1, so knjižnice kupile v povprečju 191,56 enot knjižničnega gradiva na 1000 prebivalcev. S sredstvi neposrednega poziva so knjižnice v povprečju kupile 87,93 enot knjižničnega gradiva na 1000 prebivalcev, kar predstavlja 29,9 % celotnega nakupa na 1000 prebivalcev.

Knjižnice so knjižnično gradivo kupovale v okvirih strokovnih priporočil za izgradnjo knjižničnih zbirk: kupile so 70,75 % naslovov gradiva za odrasle in 29,85 % naslovov gradiva za otroke in mladino; 58,04 % naslovov strokovnega gradiva ter 41,96 % naslovov leposlovja. Knjižnice v svojih poročilih navajajo, da je razmerje kupljenih naslovov med strokovnim in leposlovnim gradivom, med gradivom za odrasle in gradivom za otroke ter mladino v precejšnji meri tudi odraz ponudbe gradiva na tržišču. Omenjajo zlasti šibko ponudbo ustreznega mladinskega poučnega gradiva.

6 Neposredni poziv za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah iz državnega proračuna v letu 2012 z dne 4. 10. 2011.

7 Poziv k predložitvi predloga finančnega načrta in programa za izvajanje posebnih nalog osrednje območne knjižnice za leto 2012 z dne 4. 10. 2011.

8 Poziv k predložitvi predloga finančnega načrta in programa dejavnosti splošne knjižnice za pripadnike narodne skupnosti v letu 2012 z dne 4. 10. 2011.

Preglednica 2: Pridobljena namenska sredstva za nakup knjižničnega gradiva po virih (2012)

Vir financiranja	Doseženo	%
MK - NP	2.291.416,00	30,5
MK - NS	19.336,81	0,3
MK - OOK	179.288,93	2,4
Občine	4.539.906,90	60,4
Lastna sredstva	480.331,96	6,4
Druga sredstva	10.595,93	0,1
SKUPAJ	7.520.876,53	1,00

Skladno s pričakovanji nacionalnega kulturnega programa po večjem uveljavljanju izvirne slovenske ustvarjalnosti in zahtevnejših vsebin, so knjižnice v letu 2012 kupile 49.240 enot gradiva, katerega izdajo je v letih 2011 in 2012 finančno podprla Javna agencija za knjigo v okviru založniških programov in projektov, kar pomeni 41,7 % od skupnega števila enot, kupljenih z državnimi sredstvi (v povprečju je po podatkih knjižnic posamezna knjižnica kupila 393 naslovov gradiva, katerega izdajo je v letih 2011 in 2012 finančno podprla Javna agencija za knjigo v okviru založniških programov in projektov).

Delež nakupa leposlovja slovenskih avtorjev in prevodov zahtevnejših tujih del v letu 2012 znaša 78,6 % od skupnega števila enot knjižničnega gradiva, kupljenega s sredstvi neposrednega poziva. V povprečju je po podatkih knjižnic posamezna knjižnica kupila 596 naslovov leposlovja slovenskih avtorjev in prevodov zahtevnejših tujih del.

V letu 2012 so slovenske splošne knjižnice za nakup knjižničnega gradiva (Preglednica 2) porabile sredstva v skupni višini 7.520.876,53 EUR (79,7 % načrtovanih sredstev in 10 % manj kot v letu 2011).

Knjižnice so v letu 2012 za nakup gradiva prejele 53,1 % načrtovanih državnih sredstev oziroma 1,11 EUR na prebivalca, od občin pa 93,2 % načrtovanih sredstev oziroma 2,2 EUR na prebivalca. Iz lastnih sredstev so knjižnice za nakup knjižničnega gradiva namenile v povprečju 0,23 EUR na prebivalca.

Pri izvedbi nakupa knjižničnega gradiva so si knjižnice ves čas prizadevale najti najustreznejše razmerje med vsebino, ceno in povpraševanjem. Za doseganje optimalne nabavne cene knjižničnega gradiva so se knjižnice z založniki dogovarjale za čim ugodnejše pogoje. Knjižnice so za nakup knjižničnega gradiva namenile v povprečju 18,85 EUR na enoto knjižničnega gradiva (najmanj 15,51 EUR/enoto in največ 24,08 EUR/enoto).

Deset osrednjih območnih knjižnic in pet splošnih knjižnic, ki delujejo na narodnostno mešanem območju, je za nakup knjižničnega gradiva, poleg sredstev, pridobljenih na podlagi neposrednega poziva za nakup knjižničnega gradiva, prejelo še dodatna sredstva. Sredstva so omenjene knjižnice pridobile na podlagi neposrednih pozivov k predložitvi programov za izvajanje posebnih nalog osrednje območne knjižnice in programov za pripadnike narodne skupnosti.

Osrednje območne knjižnice so za zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij v okviru programa izvajanja posebnih nalog osrednje območne knjižnice v letu 2012 namenile 179.288,93 EUR. Knjižnice so z razpoložljivimi sredstvi nabavile 1.769 enot knjižničnega gradiva (skupaj s podatkovnimi zbirkami).

Knjižnice, ki delujejo na narodnostno mešanem območju, so za dodatni nakup knjižničnega gradiva in informacijskih virov za potrebe narodne skupnosti namenile skupaj 19.336,81 EUR. Z razpoložljivimi sredstvi so nabavile 1.319 enot knjižničnega gradiva.

V letu 2012 so splošne knjižnice iz vseh razpoložljivih finančnih virov za nakup knjižničnega gradiva porabile skupaj 7.499.101,58 EUR (od tega 2.490.717,16 EUR ali 33,2 % državnih sredstev), kar je zadoščalo za nabavo 394.611 enot knjižničnega gradiva (191,56 enot na 1000 prebivalcev), kar je za 12,3 % manj kot v letu 2011. S sredstvi države so splošne knjižnice nabavile 123.426 enot gradiva (31,3 %). V povprečju je bilo za nakup knjižničnega gradiva v slovenskih splošnih knjižnicah v letu 2012 porabljenih 3,82 EUR na prebivalca, kar je 6,8 % manj kot v letu 2011 (3,41 EUR iz državnih in občinskih sredstev).

Preglednica 3: Porabljena sredstva za nakup knjižničnega gradiva po virih – skupaj (2012)

Vir financiranja	Doseženo	%
MK - NP	2.251.994,45	30,0
MK - zamejci	40.096,97	0,5
MK - NS	19.336,81	0,3
MK - OOK	179.288,93	2,4
občine	4.519.794,49	60,3
Lastna sredstva	470.539,61	6,3
Druga sredstva	18.050,32	0,2
SKUPAJ	7.499.101,58	100

4 Izkazovanje ciljev za uveljavljanje enake dostopnosti knjižničnega gradiva

Knjižnice poročajo, da so pri izvedbi nakupa knjižničnega gradiva sledile naslednjim ciljem:

- zagotoviti raznovrstno gradivo v ustreznem številu in tako s svojo knjižnično zbirko potrditi, da so splošne knjižnice informacijsko, izobraževalno, kulturno, socialno in komunikacijsko središče lokalne skupnosti;
- uporabnike seznaniti s kakovostnim slovenskim leposlovjem in kakovostnimi prevodi tujega leposlovja ter omogočiti dostop do tega gradiva;
- povečevati zavest o pomenu branja in spodbujati zanimanje ter poznavanje zlasti vrhunske slovenske izvirne ustvarjalnosti s področja leposlovja in humanistike;
- spodbujati, razvijati in utrjevati pismenost in splošno bralno kulturo;
- uporabnikom omogočiti seznanitev z najnovejšimi dosežki in spoznanji posameznih strok;
- seznanjati uporabnike z dosežki preteklega in sedanjega ustvarjanja doma in po svetu ter podpirati dialog med kulturami;
- zagotoviti osnovno gradivo za potrebe vseživljenjskega učenja in usvajanja novih tehnologij ter medijev;
- navajati uporabnike na samostojno iskanje informacij iz gradiv in svetovnega spleta ter s tem zviševati informacijsko pismenost;
- omogočiti dostop do informacij javnega značaja;
- mladim privzgojiti veselje in potrebo po branju;
- mlade navajati na iskanje informacij po strokovni literaturi na različnih medijih;
- razvijati bralne navade uporabnikov s posebnimi potrebami;
- spodbujati ustvarjalnost,

- povečati število aktivnih članov knjižnice,
- zvišati kakovost knjižnične zbirke z zamenjavo zastarelih vsebin z novimi deli in z nadomeščanjem izrabljenega gradiva z novimi izdajami;
- skladno z letnim načrtom nakupa knjižničnega gradiva upoštevati utemeljene predloge uporabnikov;
- omogočiti smotrno preživljanje prostega časa, npr. v povezavi s hobiji, pristočnimi aktivnostmi in osebnimi interesi.

Knjižnice so za zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva za vse prebivalce na svojem območju dosegle naslednjo odprtost: osrednje knjižnice so bile skupaj tedensko odprte 3.052 ur, njihove organizacijske enote pa skladno z določbami Uredbe o osnovnih storitvah knjižnic v povprečju niso dosegle 100 % tedenske odprtosti, prav tako tudi niso vse organizacijske enote zagotavljale dostopnosti do vzajemnega kataloga v mreži. V Veliki Polani je npr. krajevna knjižnica zaprta že dalj časa, v Dobrovniku od junija 2012, v Petišovcih pa zaradi slabih prostorskih pogojev od avgusta 2012. Dostopnosti po Uredbi, poleg Knjižnice Lendava, v svoji mreži ne zagotavljajo še Občinska knjižnica Jesenice, Mariborska knjižnica in Osrednja knjižnica Mozirje. Knjižnica Črnomelj poroča, da zaradi zniževanja sredstev za nakup knjižničnega gradiva vse težje uresničuje cilj uveljavljanja enake dostopnosti gradiva za vse prebivalce, saj knjižnica zaradi finančnih razlogov ne dosega kriterijev po dopolnjevanju zbirke.

V sklopu statističnih meritev o delu splošnih knjižnic je Center za razvoj knjižnic pri Narodni in univerzitetni knjižnici⁹ prvič zbral podrobne podatke o stanju mreže splošnih knjižnic po občinah. Iz podatkov za leto 2011 (stanje v letu 2012 se ni spremenilo) je razvidno, da 54 od 211 slovenskih občin nima krajevne knjižnice. V 44 občinah od teh 54 se knjižnična dejavnost zagotavlja s postajališči premične zbirke oziroma bibliobusi, medtem ko v desetih občinah prebivalci sploh nimajo zagotovljene knjižnične dejavnosti (Apače, Križevci, Log-Dragomer, Radenci, Središče ob Dravi, Sveta Trojica v Slovenskih goricah, Sveti Jurij ob Ščavnici, Sveti Jurij v Slovenskih goricah, Sveti Tomaž in Veržej). Je pa knjižnicama Kamnik in Domžale v letu 2012 uspelo vzpostaviti dostop do vzajemnega kataloga na novem vozilu za potujočo knji-

žnico, izposojevališče na Krki na območju Mestne knjižnice Grosuplje je bilo po sanaciji zaradi poplave konec leta ponovno odprto, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper pa je prenovila enoto Semedela. Enako dostopnost knjižničnega gradiva v posameznih primerih knjižnice zagotavljajo na različne načine, med drugim še z začasno prelokacijo knjižničnega gradiva iz ene enote v drugo (Domžale), z dostavno knjižnico (Cerknica, Tolmin), medknjižnično izposajo, oddaljenim dostopom, s premičnimi zbirkami v domovih starejših občanov in turističnih centrih (Terme Čatež, Golte, Nerezine na otoku Mali Lošinj, kampa ob Kolpi Primostek in Podzemelj), izposajo na domu, z bibliobusom med zamejci v Italiji in na Madžarskem, z najrazličnejšimi oblikami dostopnosti gradiva za posebne skupine uporabnikov (z distribucijo kolekcij knjižničnega gradiva v zapore, bolnišnice itd.).

Knjižnice poročajo, da jih je v letu 2012 obiskalo 499.312 aktivnih članov (v povprečju 243,95 na 1000 prebivalcev in za 0,6 % več kot v letu 2011) oziroma 24,2 % vseh prebivalcev Slovenije.

Knjižnice so v letu 2012 izposodile 26.351.267 enot knjižničnega gradiva (od tega, po navedbah knjižnic, 882.813 enot oziroma 3,3 % publikacij v okviru založniških programov in projektov, katerih izdajo sta v preteklih letih sofinancirali Ministrstvo za kulturo ali Javna agencija za knjigo). Izposoja gradiva se je v primerjavi z letom 2011 povečala za 3,7 %.

Za uveljavljanje enake dostopnosti knjižničnega gradiva za vse prebivalce na območju posamezne knjižnice so knjižnice v mrežo organizacijskih enot (skupaj 279 organizacijskih enot) uvrstile 39.816 enot knjižničnega gradiva, ki so ga kupile z državnimi sredstvi (33,7 %), od tega 35.795 monografij (89,9 %), 1.005 serijskih publikacij (2,4 %) in 3.016 enot neknjižnega gradiva (7,7 %).

5 Zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva skupinam uporabnikov s posebnimi potrebami

Knjižnice so pri nakupu knjižničnega gradiva upoštevale tudi posebne potrebe okolja, da bi zagotovile dostop do knjižničnega gradiva in knjižničnih storitev za skupine prebivalcev s posebnimi potrebami.

⁹ Dostopno: <http://cezar.nuk.uni-lj.si/>.

Knjižnice so v svojih poročilih navedle naslednje aktivnosti:

- sodelovanje z domovi za ostarele, varstveno-delovnimi centri, zapori, zdravljenimi odvisniki, s člani skupnosti odraslih s poškodbami glave;
- sodelovanje z društvi gluhih in naglušnih;
- uporaba znakovnega jezika (npr. Slovenske Konjice, Novo mesto);
- fizična dostopnost knjižničnega gradiva uporabnikom s posebnimi potrebami (dvigala, rampe, prehodi med policami, namenske sanitarije);
- dopolnjevanje zbirk gradiva, ki je vsebinsko in grafično prilagojeno specifičnim potrebam uporabnikov (npr. Cerknica, Dravograd, Hrastnik, Krško, Tolmin, Postojna, Metlika, Lenart);
- dopolnjevanje zbirk gradiva za slepe in slabovidne (zvočnice in knjige s povečanim tiskom, gradivo v braillovi pisavi) ter uporabnike z disleksijo (gradivo z ustreznim črkovnim tipom, levostransko poravnavo besedilnega bloka, ustrezno kakovostjo in barvo papirja, primernimi ilustracijami, primerno težavnostjo besedil in ustreznim besednim naborom); Mariborska knjižnica poroča, da je za uporabnike s posebnimi potrebami knjižnično zbirko dopolnila z 20 naslovi / 159 izvodi knjig v povečanem tisku, 43 naslovi / 170 izvodi zvočnih knjig, 3 naslovi / 12 izvodi knjig za dislektike, 1 naslovom / 3 izvodi knjig v braillovi pisavi in 400 naslovi / 903 izvodi video gradiva s slovenskimi podnapisi; Knjižnica Brežice je kupila 32 enot zvočnih knjig leposlovja za odrasle in mladino; Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik je z nakupom povečala število naslovov in enot gradiva, namenjenega dislektikom; Osrednja knjižnica Mozirje izdeluje priporočilne sezname knjig za odrasle in otroke z disleksijo ter seznam lažje berljivih knjig; v prostorih knjižnice v Trzinu se enkrat mesečno srečujejo člani Društva slepih in slabovidnih, ki si v knjižnici lahko izposodijo zvočne knjige in drugo avdio gradivo, ob tem da knjižnica slepih in slabovidnim uporabnikom posreduje tudi gradivo iz knjižnice Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije – v letu 2012 je bilo iz te knjižnice izposojenih 181 enot gradiva; Zveza gluhih in naglušnih Slovenije Knjižnici Mirana Jarca Novo mesto dostavlja posnete oddaje Prisluh-nimo tišini, ki jih knjižnica vključi v zbirko; knjižnica ima v dvigalu nameščene oznake v braillovi pisavi; na oddelku za mladino imajo kotiček, namenjen dislektikom; na spletni strani knjižnice so dostopna priporočila, ki so

- lahko v pomoč staršem, vzgojiteljem in učiteljem, ki delajo z dislektiki; Goriška knjižnica Franceta Bevka je v letu 2012 v časopisno čitalnico namestila lupo – povečalo in s tem slabovidnim omogočila lažje prebiranje periodike; Knjižnica Medvode pripravlja mesečne sezname gradiva s povečanim tiskom za potrebe doma starejših občanov, oblikujejo tudi kolekcije gradiva za člane skupnosti Barka – odrasle s poškodbami glave;
- izvajanje bibliopedagoške dejavnosti za otroke s posebnimi potrebami;
- prizadevanja za dvig bralne kulture pri starejših uporabnikih;
- prizadevanje za dostopnost knjižničnega gradiva Romom (izposojevališče Brezje-Žabjak v okviru Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto, ki ga je v letu 2012 obiskalo 2.106 uporabnikov, ki so si izposodili 14.123 enot knjižničnega gradiva); Ljudska knjižnica Metlika razvija tudi že v mednarodni javnosti odmeven projekt »Romi, povabljeni v knjižnico« (izposoja knjižničnega gradiva Romom v njihovih naseljih);
- prizadevanje Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto za dostopnost knjižničnega gradiva priseljencem (Hrvatom, Bošnjakom ...) in tujim delavcem na začasnem delu v Sloveniji (Francozom);
- prizadevanje za dostopnost knjižničnega gradiva in za ohranjanje slovenskega jezika med Slovenci v zamejstvu (Goriška knjižnica Franceta Bevka, Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, Knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto in tudi Knjižnica Dravograd s projektom predšolske bralne značke v večjezičnem vrtcu Mavrica v Doberli vasi).

6 Občinsko financiranje knjižnične dejavnosti

Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01 in 96/02 – ZUJIK) opredeli knjižnično javno službo v 2. členu, v katerem v prvem odstavku določi vsebine knjižnične dejavnosti, ki jih knjižnična javna služba zajema. Zakon določa, da knjižnično dejavnost kot javno službo izvajajo javni zavodi in da sredstva za izvajanje javne službe knjižnice, ki je javni zavod, zagotavlja ustanovitelj oziroma soustanovitelji in morebitni pogodbeni partnerji. Ustanovitelji, soustanovitelji oziroma pogodbeni partnerji 58-ih slovenskih splošnih knjižnic so občine (211).

Občine so v letu 2012 za financiranje knjižnične dejavnosti (brez investicij) namenile sredstva v

Preglednica 4: Struktura občinskega financiranja knjižnične dejavnosti v letu 2012 (brez investicij)

EUR/preb.	Število občin	% vseh (211)
0–0,99	6	2,8
1–4,99	9	4,3
5–9,99	47	22,3
10–14,99	61	28,9
15–19,99	43	20,4
20–24,99	28	13,3
25–29,99	10	4,7
30 in več	7	3,3

skupni višini 39.174.997 EUR (3,7 % manj kot v letu 2011), kar v povprečju znaša 14,29 EUR na prebivalca, sicer pa v razponu od manj kot 1 EUR na prebivalca (Šalovci, Štore, Kostel, Osilnica, Dobrovnik in Velika Polana) do 33,45 EUR na prebivalca (Tolmin). Več kot 30 EUR na prebivalca so za knjižnično dejavnost v letu 2012 namenile naslednje občine: Medvode, Nova Gorica, Ravne na Koroškem, Bovec, Tolmin, Kostanjevica na Krki in Cerknica.

Dosežene povprečne višine namenskih sredstev za knjižnično dejavnost na območjih osrednjih knjižnic so prikazane v Preglednici 5.

Občine so letu 2012 za financiranje nakupa knjižničnega gradiva namenile sredstva v skupni višini 4.539.906,90 EUR (3,3 % manj kot v letu 2011), kar v povprečju znaša 2,2 EUR na prebivalca, sicer pa v razponu od 0 EUR na prebivalca

Preglednica 5: Struktura financiranja knjižnične dejavnosti v EUR / prebivalca na območjih OOK (2012)

Območje OOK	EUR/pr.	Indeks 2011:2012
Pomursko	8,30	64,39
Štajersko	10,79	79,92
Spodnjepodravsko	10,80	73,17
Celjsko	13,21	84,57
Gorenjsko	15,56	79,39
Dolenjsko	16,78	94,53
Osrednjeslovensko	17,07	79,54
Koroško	18,97	89,9
Obalno-kraško	20,54	97,8
Goriško	20,64	91,53

10 Občina zaradi finančnih težav v letu 2012 ni izpolnila svojih obveznosti. Osrednja knjižnica Celje je za krajevno knjižnico v Štorah na osnovi dogovora, da bodo sredstva poravnana v letu 2013, z lastnimi sredstvi izvedla nakup 769 enot knjižničnega gradiva.

Preglednica 6: Struktura občinskega financiranja nakupa knjižničnega gradiva v letu 2012

EUR/preb.	Število občin	% vseh (211)
0	10	4,7
manj kot 1	16	7,6
1–1,99	60	28,4
2–2,99	87	41,3
3–3,99	29	13,7
4–4,99	4	1,9
5–5,99	3	1,4
6 in več	2	1,0

(Štore¹⁰, Dobrovnik, Turnišče, Velika Polana, Cankova, Gornji Petrovci, Hodoš, Kuzma, Šalovci in Tišina) do 6,44 EUR na prebivalca (Bovec). Več kot 5 EUR na prebivalca so za nakup knjižničnega gradiva zagotovile občine: Tolmin, Kranjska Gora, Medvode, Bistrica ob Sotli in Bovec.

Dosežene povprečne višine namenskih sredstev za nakup knjižničnega gradiva na območjih osrednjih knjižnic so prikazane v Preglednici 7.

Letni prirast z nakupom knjižničnega gradiva je bil v 34-ih splošnih knjižnicah (58,6 %) v letu 2012 manjši od 200 enot na 1000 prebivalcev (najmanj 77,56 enot v Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota), kar je za 47 % več kot v letu 2011. Standardno priporočilo dopolnjevanja knjižničnega gradiva z nakupom najmanj 250-ih enot na 1000 prebivalcev je v letu 2012 doseglo 9 splošnih knjižnic (15,5 %), kar je za 35, 7 % manj kot v letu 2011; največ s 385,18 enotami Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin.

Preglednica 7: Struktura občinskega financiranja nakupa knjižničnega gradiva v EUR na prebivalca na območjih OOK (2012)

Območje OOK	EUR/pr.	Indeks 2011:2012
Pomursko	0,87	50,58
Štajersko	1,93	88,13
Spodnjepodravsko	2,04	102
Celjsko	2,13	114
Gorenjsko	2,16	121
Dolenjsko	2,16	95,15
Osrednjeslovensko	2,31	99,14
Koroško	2,54	118
Obalno-kraško	2,72	93,79
Goriško	3,33	103

Preglednica 8 prikazuje podatke o doseženih rezultatih nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah v letu 2012 po naslednjih dejavnikih: število enot knjižničnega gradiva na 1000 prebivalcev, kupljenega z državnimi sredstvi; število vseh kupljenih enot na 1000 prebivalcev;

število kupljenih enot knjižnega gradiva na prebivalca; število kupljenih enot neknjižnega gradiva na prebivalca; število aktivnih članov na 1000 prebivalcev in povprečna dosežena cena na enoto knjižničnega gradiva.

Preglednica 8: Doseženi rezultati nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah v letu 2012

Knjižnica	A	B	C	Č	D	E
LAVRIČEVA KNJIŽNICA AJDOVŠČINA	74,98	241,17	0,20	0,03	301,83	17,25
KNJIŽNICA BREŽICE	54,52	147,77	0,12	0,02	195,09	19,10
OSREDNJA KNJIŽNICA CELJE	54,59	163,95	0,15	0,02	241,67	18,10
KNJIŽNICA JOŽETA UDOVIČA CERKNICA	77,72	283,04	0,23	0,05	255,13	20,89
KNJIŽNICA ČRNOMELJ	58,18	162,23	0,13	0,03	143,28	16,33
KNJIŽNICA DOMŽALE	55,36	191,08	0,16	0,03	387,47	18,50
KNJIŽNICA DRAVOGRAD	78,34	142,62	0,13	0,02	246,18	17,83
OBCINSKA KNJIŽNICA GORNJA RADGONA	80,89	206,48	0,21	0,01	222,33	21,61
MESTNA KNJIŽNICA GROSUPLJE	55,15	245,35	0,20	0,04	321,79	18,84
KNJIŽNICA ANTONA SOVRETA HRASTNIK	72,22	208,43	0,19	0,02	252,70	15,51
MESTNA KNJIŽNICA IN ČITALNICA IDRJA	65,28	266,60	0,24	0,03	311,53	17,87
KNJIŽNICA MAKSE SAMSA	55,14	294,80	0,26	0,03	275,61	17,94
MESTNA KNJIŽNICA IZOLA	52,54	240,36	0,19	0,05	244,62	19,40
OBCINSKA KNJIŽNICA JESENICE	62,03	278,09	0,23	0,03	207,05	19,44
MATICNA KNJIŽNICA KAMNIK	58,25	167,22	0,14	0,03	230,31	17,84
KNJIŽNICA KOČEVJE	44,91	166,43	0,15	0,01	262,13	21,40
OSREDNJA KNJIŽNICA SREČKA VILHARJA KOPER	51,54	126,83	0,11	0,01	254,84	23,27
MESTNA KNJIŽNICA KRANJ	65,82	165,20	0,14	0,02	240,79	20,83
VALVASORJEVA KNJIŽNICA KRŠKO	51,82	224,22	0,21	0,02	214,88	19,57
KNJIŽNICA LAŠKO	68,80	223,78	0,20	0,03	280,80	18,85
KNJIŽNICA LENART	53,57	152,37	0,14	0,02	163,48	20,08
KNJIŽNICA LENDAVA - KÖNYVTÁR LENDVA	75,13	179,22	0,17	0,01	259,21	18,30
KNJIŽNICA LITJA	56,53	229,45	0,19	0,04	254,22	18,67
MESTNA KNJIŽNICA LJUBLJANA	41,71	201,20	0,16	0,04	252,42	18,71
SPLOŠNA KNJIŽNICA LJUTOMER	54,59	157,45	0,15	0,01	158,66	17,70
KNJIŽNICA LOGATEC	74,05	287,06	0,22	0,07	239,01	17,93
MARIBORSKA KNJIŽNICA	53,49	143,72	0,13	0,01	217,73	19,43
KNJIŽNICA MEDVODE	51,34	379,81	0,29	0,08	274,35	17,69
LJUDSKA KNJIŽNICA METLIKA	65,35	142,14	0,13	0,02	186,86	22,00
OSREDNJA KNJIŽNICA MOZIRJE	85,91	200,79	0,19	0,01	243,14	20,20
POKRAJINSKA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA MURSKA SOBOTA	46,36	77,56	0,07	0,01	249,28	24,08
GORIŠKA KNJIŽNICA FRANCETA BEVKA	61,24	243,21	0,20	0,04	281,96	18,05
KNJIŽNICA MIRANA JARCA NOVO MESTO	56,42	151,40	0,14	0,01	263,88	23,92
KNJIŽNICA FRANCA KSAVRA MEŠKA	47,90	189,26	0,16	0,03	161,86	18,43
MESTNA KNJIŽNICA PIRAN - BIBLIOTECA CIVICA PIRANO	67,96	191,74	0,16	0,03	230,34	18,79

Knjižnica	A	B	C	Č	D	E
KNJIŽNICA BENA ZUPANČIČA POSTOJNA	70,59	197,00	0,17	0,03	283,69	19,78
KNJIŽNICA IVANA POTRČA PTUJ	38,69	147,52	0,13	0,01	183,73	2100
KNJIŽNICA RADLJE OB DRAVI	67,46	187,26	0,17	0,02	181,67	19,26
KNJIŽNICA ANTONA TOMAŽA LINHARTA RADOVLJICA	73,81	306,04	0,26	0,04	286,93	17,62
KOROŠKA OSREDNJA KNJIŽNICA DR. FRANCA SUŠNIKA	56,37	212,22	0,18	0,02	310,22	19,42
KNJIŽNICA MIKLOVA HIŠA	66,60	186,83	0,17	0,02	164,28	21,47
KNJIŽNICA ROGAŠKA SLATINA	54,78	208,88	0,13	0,02	202,66	19,03
KNJIŽNICA SEVNICA	56,76	183,02	0,16	0,03	190,61	20,28
KOSOVELOVA KNJIŽNICA SEŽANA	69,20	204,55	0,17	0,03	248,91	16,58
KNJIŽNICA KSAVERJA MEŠKA SLOVENJ GRADEC	60,17	190,57	0,16	0,03	294,97	19,20
KNJIŽNICA JOSIPA VOŠNJAKA	45,50	172,95	0,15	0,02	188,29	16,78
SPLOŠNA KNJIŽNICA SLOVENSKE KONJICE	69,43	164,88	0,14	0,02	218,87	17,00
KNJIŽNICA ŠENTJUR	61,40	151,80	0,12	0,03	207,39	18,92
KNJIŽNICA IVANA TAVČARJA ŠKOFJA LOKA	58,74	189,54	0,17	0,02	248,48	19,04
KNJIŽNICA ŠMARJE PRI JELŠAH	67,74	194,97	0,22	0,02	303,96	21,80
KNJIŽNICA CIRILA KOSMAČA TOLMIN	72,50	385,18	0,33	0,06	316,73	17,26
KNJIŽNICA TONETA SELIŠKARJA TRBOVLJE	46,19	178,69	0,16	0,02	243,27	16,70
KNJIŽNICA PAVLA GOLIE TREBNJE	67,67	224,63	0,19	0,03	185,13	18,21
KNJIŽNICA DR. TONETA PRETNARJA	59,25	181,03	0,15	0,03	182,02	20,04
KNJIŽNICA VELENJE	53,97	160,64	0,13	0,03	241,67	18,44
CANKARJEVA KNJIŽNICA VRHNIKA	54,24	261,40	0,21	0,04	300,85	17,83
KNJIŽNICA MILETA KLOPČIČA ZAGORJE OB SAVI	59,26	144,33	0,12	0,03	191,97	21,81
MEDOBCINSKA SPLOŠNA KNJIŽNICA ŽALEC	71,00	174,26	0,15	0,03	153,74	16,90

Legenda:

A: število enot knjižničnega gradiva na 1000 prebivalcev, kupljenega z državnimi sredstvi

B: število vseh kupljenih enot knjižničnega gradiva na 1000 prebivalcev

C: število kupljenih enot knjižnega gradiva na prebivalca

Č: število kupljenih enot neknjižnega gradiva na prebivalca

D: število aktivnih članov na 1000 prebivalcev

E: povprečna dosežena cena na enoto knjižničnega gradiva

7 Struktura nabave knjižničnega gradiva s sredstvi NP po UDK

V strukturi nabave monografskih publikacij po UDK z 49,46 % prevladuje leposlovje, sledijo: UDK 80: 11,14 %; UDK 3: 8,42 %; UDK 6: 6,48 %; UDK 7: 6,04 %; UDK 9: 5,98 %; UDK 1: 4,71 %; UDK 0: 3,49 %; UDK 5: 2,46 % in UDK 2: 1,82 %.

V strukturi nabave serijskih publikacij po UDK prevladuje UDK 80 z 50,85 %, sledijo: UDK 0:

18,94 %; UDK 6: 8,07 %; UDK 3: 7,40 %; UDK 7: 6,31 %; UDK 9: 2,84 %; UDK 5: 2,24 %; UDK 82: 2,07; UDK 1: 0,77 % IN UDK 2: 0,51 %.

V strukturi nabave avdiovizualnega gradiva prevladuje UDK 7 s 74,08 %, sledijo: UDK 82: 13,08 %; UDK 80: 3,68 %; UDK 9: 2,61 %; UDK 6: 2,51 %; UDK 5: 1,44 %; UDK 1: 1,32 %; UDK 3: 0,81 %; UDK 0: 0,32 % IN UDK 2: 0,15 %.

Preglednica 9: Doseženi rezultati nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah v letu 2012

	0	1	2	3	5	6	7	80	82	9
Monografije	3,49	4,71	1,82	8,42	2,46	6,48	6,04	11,14	49,46	5,98
Ser. publ.	18,94	0,77	0,51	7,40	2,24	8,07	6,31	50,85	2,07	2,84
AV gradivo	0,32	1,32	0,15	0,81	1,44	2,51	74,08	3,68	13,08	2,61

8 Razprava

Knjižnice so v zaključnih poročilih o realizaciji nakupa knjižničnega gradiva v letu 2012 poleg podatkov o nakupu knjižničnega gradiva izpostavile tudi problematiko, s katero se srečujejo pri izvajanju knjižnične dejavnosti. Prostorsko stisko omenjajo npr. Valvasorjeva knjižnica Krško, Mariborska knjižnica, Občinska knjižnica Jesenice in Knjižnica dr. Toneta Pretnarja. Knjižnica Lenart poroča, da sta občini Sveta Ana in Benedikt ukinili dejavnost bibliobusa Mariborske knjižnice na tem območju, odpirajo pa se možnosti za vzpostavitev krajevne knjižnice v Cerkvjenjaku. Večina knjižnic v poročilih opozarja na znatno znižanje namenskih sredstev za financiranje nakupa knjižničnega gradiva. Žal slaba javnofinančna situacija že pušča negativne posledice v zbirkah knjižničnega gradiva tako rekoč sleherne slovenske knjižnice. K reševanju te problematike knjižnice pristopajo na različne načine. V Mariborski knjižnici imajo v času varčevalnih ukrepov na voljo znatno manj finančnih sredstev za nakup novih knjig. Posledica tega je okrnjena ponudba naslovov novih in aktualnih knjig v krajevnih knjižnicah in drugih enotah knjižnice. V letu 2012 so izpeljali akcijo, ki so jo poimenovali Darujemo in beremo, s katero so zbirali prostovoljne prispevke in donacije za povečanje nakupa knjižničnega gradiva. V nekaterih knjižnicah (npr. Lavričeva knjižnica Ajdovščina) si pomagajo tudi z bukvarniško odprodajo odpisanega gradiva.

Dostopnost kakovostne literature in knjižničnih storitev knjižnice je nadvse pomembna za življenje in delo prebivalcev Slovenije, zato si splošne knjižnice, kljub številnim omejitvam in predvsem finančnim oviram, na različne načine prizadevajo knjižnično dejavnost približati občanom. V Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper so npr. oblikovali posebno potujočo zbirko knjižničnega gradiva, ki jo za določen čas nudijo uporabnikom v posebnih socialnih okoljih (bolnišnicah, zaporih, domovih za starejše). Premične zbirke so vzpostavili že v šestih koprskih zavodih, nazadnje v Bolnišnici Izola in Domu upokojencev v Olmu. Ena od oblik približevanja knjižnice krajanom manjših in težje dostopnih naselij je tudi potujoča knjižnica — bibliobus. V Sloveniji imamo 12 bibliobusov, ki se ustavljajo na več kot 660 postajališčih v skoraj 600 krajih. Žal so nekatera vozila že zelo dotrajana, zato bi jih bilo potrebno zamenjati z novimi. Takšna zamenjava je s

pomočjo sredstev t. i. »kulturnega tolarja«¹¹ v letu 2012 uspela Lavričevi knjižnici Ajdovščina, novo skupno vozilo za potujočo knjižnico pa sta uspeli pridobiti tudi Matična knjižnica Kamnik ter Knjižnica Domžale.

Knjižnice so in ostajajo pomembne v primerjavi z ostalimi institucijami tudi pri ponudbi kulturnih in izobraževalnih prireditvev. Tovrstne prireditve, ki sicer prispevajo k povečanemu obisku, manj od pričakovanj pa k rasti članstva, so usmerjene predvsem na predstavljanje novega knjižničnega gradiva, predstavitev kulturnih ustvarjalcev, obeležitev pomembnih kulturnih dogodkov ... Po podatkih Združenja splošnih knjižnic je bilo v letu 2012 65 % vseh prireditvev takšnih, ki so promovirale slovenske avtorje in izvirno leposlovje, s ciljem promocije, ki sloni na javnem interesu, torej za izboljševanje bralne kulture, izobraževanje, poudarjanje pomena nacionalne identitete skozi slovenski jezik, sodelovanje pri izobraževalnem procesu na področju jezika in literature ... Kljub temu, da je v današnjem času pogosto poudarjena informacijska, občasno pa tudi razvedrilna funkcija knjižnice, je informacijska funkcija obvezna naloga vsake in vseh knjižnic, s pomočjo katere poskušajo vzgajati posameznika v kritičnega uporabnika različnih kulturnih dobrin, ki jih knjižnica in širše družbeno okolje ponujajo.

Iz zaključnih poročil splošnih knjižnic o izvedenem nakupu knjižničnega gradiva je tudi v letu 2012 mogoče v njihovih nabavnih politikah razbrati ravnanja, ki niso povsem skladna s poslanstvom splošnih knjižnic kot npr.:

- povečevanje obsega dodatnega nakupa knjižničnega gradiva za potrebe formalnega izobraževanja na vseh stopnjah na območju knjižnice (domača branja, učbeniki);
- povečevanje obsega dodatnega nakupa knjižničnega gradiva, vezanega na priporočilne sezname bralnih značk za otroke in dijake;
- nakup dragih del umetniške vrednosti.

9 Zaključek

Oblikovanje kakovostne knjižnične zbirke v času naraščajoče komercializacije knjižnega trga postaja vedno večji izziv in odgovornost za splošne knjižnice. Zaključna poročila kažejo, da si splošne knjižnice prizadevajo izvajati nabavno politiko skladno z načeli stroke, ob tem pa upoštevati tudi utemeljene splošne in posebne potrebe upo-

11 Zakon o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe RS v kulturi (Uradni list RS, št. 24/98 in 77/08).

rabnikov. Nabavne politike osrednjih knjižnic se vse bolj usklajujejo tudi z nabavnimi politikami osrednjih območnih knjižnic.

Država si s sofinanciranjem nakupa knjižničnega gradiva že ves čas prizadeva izboljševati nabavno politiko splošnih knjižnic. V letu 2011 je bila v sklopu študije o nabavni politiki splošnih knjižnic izdelana analiza učinkov državne podpore nabavni politiki splošnih knjižnic.¹² Novljanova (2011) ugotavlja, da je pomoč države pri nakupu knjižničnega gradiva še vedno potrebna in upravičena. Na podlagi Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo¹³ je država v obdobju 2003–2011 splošnim knjižnicam sofinancirala nakup knjižničnega gradiva po postopku javnega projektnega razpisa. Pravne podlage (zakon, pravilniki, uredbe) in strokovna priporočila (manifest, standardi) za organizacijo in delovanje knjižnic so bila pri projektnem nakupu knjižničnega gradiva temeljno vodilo. Novljanova (2011) v omenjeni študiji priporoča, da država pripravo programa nakupa knjižničnega gradiva prepusti knjižničarjem ter predlaga programsko sofinanciranje nakupa, s katerim bi še bolj poudarili vsebinska merila za čim večjo dostopnost raznovrstne in kakovostne založniške produkcije v knjižnični mreži slovenskih splošnih knjižnic.

14 Skladno s spremembo 103. člena ZUJIK, je ministrstvo v letu 2012 tako poenostavilo postopek dodeljevanja sredstev in splošne knjižnice neposredno pozvalo k predložitvi programov nakupa. Določeno je bilo, da mora knjižnica programu obvezno priložiti pisni in javno objavljeni letni načrt nakupa knjižničnega gradiva. Z javno dostopnim pisnim dokumentom z opredeljenimi postopki nabave in nabavne politike je izgradnja knjižnične zbirke bolj sistematična in s tem preglednejša, bolj transparentna pa tudi racio-

nalnejša. Notranja in zunanja javnost lahko tako vsak trenutek preverita, kaj knjižnica uvršča v svojo knjižnično zbirko in česa ne. Na spletnih straneh knjižnic so javnosti dostopni tudi seznami kupljenega gradiva z državnimi sredstvi. Dostopnost kakovostnega bralnega gradiva pa je pomemben element razvoja bralne kulture in različnih pismenosti.

Pridobljeni podatki iz zaključnih poročil za leto 2012 kažejo pozitivni razvoj nabavnih politik slovenskih splošnih knjižnic, saj le-te vse bolj izkazujejo težnjo h kvalitativni izgradnji knjižničnih zbirk in približevanju le-teh uporabnikom. Hkrati pa so že drugo leto zapored pokazatelj znatnega znižanja namenskih sredstev za financiranje nakupa knjižničnega gradiva, kar pa je zaskrbljujoče.

10 Viri podatkov

Vsebinsko in finančno poročilo o izvajanju posebnih nalog osrednje območne knjižnice. Poročevalsko leto 2012./10 poročil osrednjih območnih knjižnic. Dokumentacija Ministrstva kulturo./

Vsebinsko in finančno poročilo o izvedbi programa posebnih nalog splošne knjižnice za pripadnike narodne skupnosti. Poročevalsko leto 2012./5 poročil splošnih knjižnic. Dokumentacija Ministrstva za kulturo./

Zaključno poročilo. Neposredni poziv za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah iz državnega proračuna v letu 2012./58 poročil osrednjih splošnih knjižnic. Dokumentacija Ministrstva za kulturo./

Marjan Gujtman
Ministrstvo za kulturo

12 Novljan, S.: Navadna knjižnična zbirka. Ljubljana: samozaložba. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-HDPFV2MA>.

13 Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 96/02, 56/08, 4/10 in 20/11).

Viri in literatura

1. *Neposredni poziv za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah iz državnega proračuna v letu 2012*. Dokumentacija Ministrstva za kulturo.
2. Novljan, S. (2011). *Navadna knjižnična zbirka*. Ljubljana: samozaložba. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-HDPFV2MA>
3. Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (2003). *Uradni list RS*, št. 73/03, 70/08 in 80/12.
4. Rampih, S. (2010). *Nabavna politika v splošnih knjižnicah*. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
5. Resolucija o Nacionalnem programu za kulturo 2008–2011 (2008). *Uradni list RS*, št. 35/08.
6. Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (2002). *Uradni list RS*, št. 96/02, 56/08, 4/10 in 20/11.
7. Zakon o knjižničarstvu (2001). *Uradni list RS*, št. 87/01 in 96/02.

Utrinki z mednarodne konference IFLA 2013 Singapur, 17.–23. 8. 2013

Mednarodna zveza bibliotekarskih društev in ustanov Ifla (*International Federation of Library Associations and Institutions*) je mednarodna organizacija, ki zastopa interese bibliotekarske in informacijske stroke, knjižnic in drugih organizacij na področju izvajanja informacijskih storitev in uporabnikov teh storitev. Ustanovljena je bila leta 1927 v Edinburgu in je 30. septembra praznovala svoj 86. rojstni dan. Trenutno je v zvezo včlanjenih preko 1500 članov, ki prihajajo iz 150 držav.¹ Člani so nacionalna bibliotekarska združenja, samostojne knjižnice in izobraževalne ustanove s področja bibliotekarstva in informacijske znanosti. Sedež ima v Haagu na Nizozemskem, kamor se je preselila leta 1971. Zelo pomembno je tudi njeno sodelovanje z Unescom, saj so kar nekaj Unescovih manifestov pripravili nekateri odbori Ifle.

Ifla je neodvisna, mednarodna, nevladna, nepridobitna organizacija. Njeni glavni cilji so:

- promocija visokih standardov zagotavljanja in posredovanja knjižničnih in informacijskih storitev,
- spodbujanje zavedanja o pomenu in vrednosti knjižničnih in informacijskih storitev,
- zastopanje interesov članov po vsem svetu.

Ifla vsako leto v avgustu organizira mednarodno konferenco in skupščino. Letošnja se je odvila v vročem Singapurju.

Kar 3750 udeležencev s celega sveta je potrdilo, da so Ifline konference pomembna križišča mednarodnih strokovnjakov, strokovnih delavcev in sodelavcev v bibliotekarski stroki, ki si delijo ideje, poglede, nazore in ne nazadnje sklepajo vseživljenjska prijateljstva.

Naslov letošnje že 79. konference je bil Knjižnice prihodnosti: brezmejne (z)možnosti (*Future libraries: Infinite Possibilities*). Po besedah zdaj že bivše predsednice **Ingrid Parent** se naslov konference prilega izdaji Ifla Trend Report.² Ta namreč opredeljuje smernice, ki oblikujejo informacijsko družbo. Ugotovitve so rezultat enoletnega sestankovanja in posvetovanja strokovnjakov iz različnih področij. S petimi glavnimi trendi, ki bodo igrali ključno vlogo pri oblikovanju prihodnosti našega informacijskega ekosistema, bodo skušali slediti spremembam v globalnem informacijskem okolju, zato ne preseneča, da je bilo vsepovsod čutiti vznemirjenje ob pričakovanju konkretnih odgovorov na vprašanja, kako naprej, kaj bo knjižnicam prinesla prihodnost ...

Strokovna komisija je program razdelila v pet tematskih sklopov:

- prosti dostop in elektronski viri,
- politika, strategija in zagovorništvo,
- dostopnost po nareku uporabnikov,

- tehnična oprema in orodja,
- ideje, inovacije in pričakovane/predvidevanje novosti.

Program se je začel v soboto, 17. avgusta, ko so Ifline sekcije že imele svoje seje. Za nas, ki smo se prvič udeležili konference Ifla, je bil naslednji dan na sporedu pozdrav novincem in slovesna otvoritev, s katero se je konferenca tudi uradno začela.

Otvoritvena slovesnost je poleg uvodnih in pozdravnih govorov vsebovala tudi kulturni program. V zatemnjeni dvorani je za okrog 4000 udeležencev otvoritve plešoč svetlikajoči zmaj zagotovo impresivno doživetje. Mladim glasbenikom je z nacionalnimi glasbili uspelo ustvariti ozračje polno pričakovanj. Štirje levi, nacionalni simbol Kitajske, pa so udeležencem skušali predstaviti večkulturni Singapur in voščili dobrodošlico v štirih uradnih jezikih, v angleščini, kitajščini, malajščini in tamilščini. Za konec je na oder stopilo 80 otrok, starih od štiri do osem let, ki so v en glas z odra zavpili »Dobrodošli v Singapurju!« in marsikdo med nami ni mogel skriti solz navdušenja in ganjenosti. Prav navdušenje pa nas je v naslednjih dneh vodilo na poti raziskovanja in odkrivanja vsebin, ki nam jih je pripravila Ifla 2013.

V petih dneh se je odvijalo 223 dogodkov³ in čeprav so bile želje po udeležbi na čim več predavanjih velike, je bilo potrebno

1 Več: <http://www.ifla.org/>.

2 Več: <http://trends.ifla.org/>.

3 Več: <http://conference.ifla.org/past/2013/programme-and-proceedings.htm>.

Slika 1: Razstavní prostor

narediti selekcijo, saj se je istočasno dogajalo tudi do 8 dogodkov. V ponedeljek in torek so bile na programu predstavitve posterjev. Med 115 posterji sta bila tudi dva iz Slovenije. Ob prvem so obiskovalci dobili informacije o naši Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije (Zbds, s sloganom ZBuDiSe!), pri drugem pa o repozitoriju Fakultete za strojništvo in geodezijo v Ljubljani.

Raziskovanje po programu nas je privedlo do elektronskih knjig. **Ys Chi** iz Mednarodne zveze založnikov nam je dal zagotovilo, da knjiga kot predmet z listi in platnicami ne bo propadla ali izumrla. Sledila so poročila z vseh celin po svetu o dostopnosti elektronskih knjig. O razmerah v Evropi je poročal **Klaus – Petter Bötger**, predsednik Eblida (*European Bureau of Library, Information and Documentation Associations*), ki obravnava vprašanje dostopnosti elektronske knjige v splošnih knjižnicah. V svojem poročilu je omenil tudi Slovenijo in podatek, da imamo trenutno okrog 300 naslovov elektronskih knjig.

Slika 2: Znak projekta
(vir: <http://www.ifla.org/node/1746>)

Mnogo materiala za premišljevanje in še boljše za ukrepanje smo dobili na predavanju o prihodnosti mladinskih bibliotekarjev. Dr. **Virginia Walter**, pisateljica, profesorica in pravljničarka, nas je z vprašanjem, zakaj nekdo sploh izbere poklic mladinskega knjižničarja, predramila, potem pa z nasmehom čez cel obraz razigrano odgovorila, da zaradi zabave, veselja in predvsem zaradi priložnosti, da v svojem življenju daješ, kajti s tem največ dobiš. V svojem predavanju se je osredotočila na lastnosti, ki jih mladinski knjižničar potrebuje, predstavila je tudi oblike izobraževanj za doseganje teh lastnosti. Vsekakor predavanje, ki je vsem udeležencem pustilo globok vtis, saj je besede podkrepila z izbrano glasbo.

Najbolj pa me je prepričal sklop predavanj Ifla projekti. Predstavljena sta bila dva projekta, ki sta nastala v okviru sekcije knjižnic za otroke in mladino (*Libraries for Children and Young Adults Section*).

Prvi se imenuje Sestrské knjižnice (*Sister Libraries*), katerega

začetki segajo v leto 2009. Glavna ideja projekta je, da se začnejo knjižnice za otroke in mladino povezovati in sodelovati med seboj. Sodelujejo lahko splošne in šolske knjižnice in organizacije, ki sodelujejo s knjižnicami. Komunikacija poteka preko elektronske pošte. Članstvo v Ifli ni pogoj. Trenutno je registriranih preko sto knjižnic s celega sveta. Možnosti za sodelovanje so neskončne, največkrat pa knjižnice med seboj menjajo svoje znanje, informacije, izkušnje in ideje. Bojda si lahko izmenjujejo tudi sodelavce, a le za kratek čas.

Cilj drugega projekta, ki se imenuje Svet skozi slikanice (*The World Through Picture Books*) in poteka od leta 2011, je sestaviti seznam slikanic po državah sveta. Na predavanju so nam štiri bibliotekarke iz štirih držav (Finska, Kamerun, Singapur in Švedska) predstavile, na kakšen način so v svojih državah izbrale najboljše slikanice. Vsaka je nato predstavila še svojo najljubšo. Sam seznam je prosto dostopen na Iflini spletni strani. Trenutno je na seznamu 36 držav, med njimi sta tudi Srbija in Hrvaška.

Pri vsaki državi je v uvodu predstavljeno, kako so se lotili izbora. Sledi seznam, ki je sestavljen iz fotografije naslovnice slikanice in kratkega opisa vsebine v angleškem jeziku in v jeziku države, iz katere slikanica prihaja. Projekt je še vedno v teku in ponuja mnogo različnih možnosti za oblikovanje bibliopedagoških ur, raznih projektov ali bralnih klubov. Upam, da bo v naslednji izdaji med sodelujočimi državami tudi Slovenija.

7 Grigor Vitez • Tomislav Torjanac, ill.
Kako živi Antuntun [How Antuntun lives]
Mozaik knjiga, 2009 • ISBN 978-953-14-0656-7

The book is based on Grigor Vitez's anthological poem which many generations of readers enjoyed for over a hundred years. The poem carries a strong message of accepting differences among people which is important to develop in an early age, because Antuntun was kind-hearted and a very special person, different from all. Perhaps he sometimes looks weird or behaves in a way that no one expects or performs in the real world, but that in fact is his value. Imaginative illustrations of good-hearted and unusual Antuntun with lots of funny scenes represent delight for the eyes and soul of children and adults.

Slikovnica je nastala prema antologijskoj pjesmi Grigora Viteza u čijim stihovima već preko stotinu godina uživaju generacije čitatelja. Pjesma nosi snažnu poruku prihvatanja različitosti među ljudima koju je važno razvijati od malena, jer Antuntun je dobrodušna i vrlo posebna osoba, drugačija od svih koje nas okružuju. Možda on ponekad izgleda čudno ili se ponaša onako kako nitko ne očekuje i ne radi u stvarnom svijetu, no upravo je u tome njegova vrijednost. Maštovite ilustracije dobrodušnog i neobičnog Antuntuna s mnoštvom duhovitih prizora užitek su za oči i dušu djece i odraslih.

Slika 3: Primer predstavitve slikanice s Hrvaške
(vir: <http://www.ifla.org/node/6718>)

Slika 4: Prva zelena knjižnica

Glede na to, da smo bili na drugem koncu sveta, resnično nismo mogli, da si ne bi ogledali nekaj njihovih knjižnic. Kajti knjižnice v Singapurju veljajo za ene najboljše organiziranih in urejenih knjižnic na svetu. Stavba nacionalne in splošne knjižnice je s trinajstimi nadstropji največja knjižnica v mestu. Ob vstopu vanjo nas je takoj prevzel otroški oddelek, imenovan *My Tree House*.

Otroški oddelek spominja na mogočen gozd, opremljena pa je z naravi prijaznimi ekološkimi materiali. Strop krasi preko 3000 recikliranih plastičnih steklenic rumene in zelene barve, ki so jih zbrali tamkajšnji prebivalci. Knjižne police v obliki drevesnih debel nudijo dom skrbno pospravljenim knjigam in slikanicam v štirih jezikih. Ko smo povprašali knjižničarko, kako jim uspe imeti tako urejene knjige v otroškem oddelku, nam je zaupala, da povsod v knjižnicah zaposlujejo zunanje sodelavce preko agencij, ki samo pospravljajo ter skrbijo za red in urejenost knjig, ki s svojo bogato opremljenostjo in označbami, tako skoraj nikoli ne zaidejo na napačno drevo.

Namen takšne knjižnice pa ni le ozaveščanje otrok o pomembnosti okolja, ampak mnogo več. Je interaktivna, prijazna,

otroci se lahko pogovarjajo z drevesom znanja, raziskujejo klimatske pogoje po svetu, s starši pa preživljajo prosti čas tudi ob vikendih. Nedelje so namreč tiste, ko se v knjižnici odvijajo največ prireditev in dogodkov za otroke.

S 3 do 4 tisoč obiskov dnevno, ponudbo priboljškov na vsakem koraku, e-kioski in številnimi kreativnimi koticami za najstnike, kjer vadijo instrumente, izvajajo karaoke in se zabavajo, so tamkajšnje knjižnice res tretji prostor. S svojo urejenostjo in odprtostjo knjižničarjev pa so vzbudile spoštovanje in visok ugled. Duh Ifle je bilo mogoče začutiti na vsakem koraku po mestu. Ravnodušnih nas niso pustile niti makete iz knjig in papirja, posvečene največjemu kongresu bibliotekarjev na sve-

tu, ki so jih naredili v splošni knjižnici na vzhodu mesta, *The Jurong Regional Library*. Veličasten sprejem in občutek, da vsi dihajo s kongresom je bil vseskozi prisoten. V tako prijetnem vzdušju je bilo Singapur res težko zapustiti. In kot je za konec dejala **Ingrid Parent**: »Utrujeni, vendar navdihnjeni« (*Tired but inspired*). Resnično, cel teden je bil zelo naporen, pa vendar je to neprecenljiva izkušnja. Ideje in znanja nam bodo ostala za vedno. Ostaja pa tudi Ifla. Torej, na svidenje 2014 v Lyonu v Franciji.

Katja Bevk
Knjižnica A. T. Linharta Radovljica
in
Polonca Bajc Napret
Osrednja knjižnica Celje

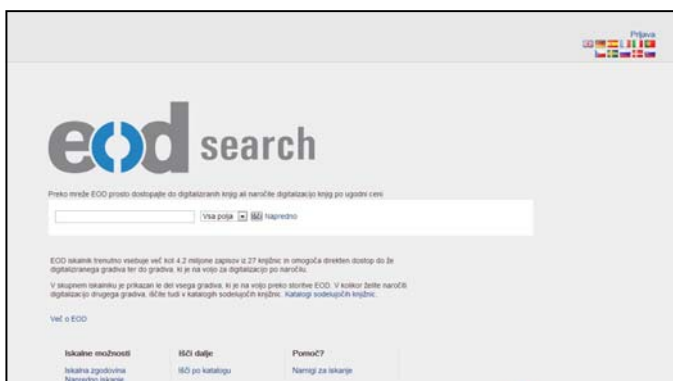

Slika 5: Drevesa v knjižnici

EOD – e-knjige po naročilu

Projekt EOD – e-knjige po naročilu, books2ebooks.eu, ki omogoča digitalizacijo gradiva, ki so mu potekle avtorske pravice, je sedaj v svojem petem letu in se kot projekt počasi približuje koncu, vendar pa bo sama storitev delovala tudi po aprilu 2014, ko se projektno financiranje s strani Evropske komisije izteče.

Ob začetku projekta je bilo uporabnikom omogočeno naročanje digitalizacije knjig, v teku projekta pa so bile omogočene tudi dodatne storitve kot je ponatis po naročilu, ki v sodelovanju z Amazonom od leta 2010 omogoča cenovno zelo ugodne ponatise digitaliziranega gradiva v ličnih, mehko vezanih izdajah, s kolofonom in ISBN številko.

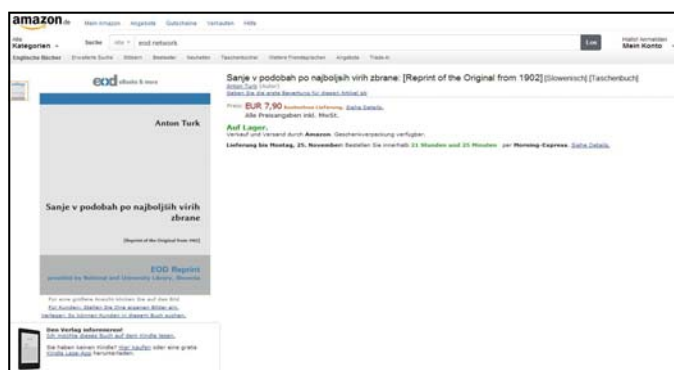

Slika 1: EOD iskalnik

Druga pomembna novost storitve EOD je skupni iskalnik, ki vključuje zbirko več kot 4,2 milijona zapisov o gradivu iz katalogov 27 evropskih knjižnic, ki sodelujejo v mreži EOD. Iskalnik išče tako po gradivu, ki je v okviru storitve EOD že digitalizirano in je prosto dostopno, kot tudi po še ne digitaliziranem gradivu, katerega digitalizacijo lahko uporabniki naročijo preko storitve EOD za precej ugodno plačilo. Omeniti velja, da uporabnik pride do rezultatov v katalogu tudi če ne išče direktno v samem iskalniku, ampak preko katerega od komercialnih iskalnikov, kot je npr. Googlov. To mogoča tudi tistim, ki storitve EOD ne poznajo, da pridejo do iskanega gradiva. Od jeseni 2013 bo iskanje omogočeno tudi v slovenskem jeziku - vabimo vas, da ga preizkusite preko naslova: search.books2ebooks.eu.

Kaj novega se še pripravlja v storitvi EOD e-knjige po naročilu? Uporabniki bodo lahko ob digitalizaciji in ponatisu knjig v prihodnje naročali tudi visoko kakovostne skenograme ter digitali-

zacijo raznovrstnega gradiva - od revij, časopisov, zemljevidov, fotografij in drugega gradiva, ki so mu potekle avtorske pravice in ki do sedaj ni bilo vključeno v ponudbo storitve EOD. V teku je tudi začetek sodelovanja z WorldCat, kamor bodo prav tako vključeni zapisi o gradivu, ki ga je mogoče naročiti s storitvijo EOD, s čimer bo storitev pridobila nove uporabnike, hkrati pa bo na tak način do iskanega gradiva lažje prišel tudi tisti uporabnik, ki te možnosti do sedaj ni poznal.

Slika 2: EOD na Amazonu

Konec leta, med 15. novembrom in 15. decembrom, bo v okviru storitve EOD in v 15-ih knjižnicah potekala promocijska božična kampanja, v okviru katere lahko uporabniki naročite izdelavo EOD e-knjige za enotno ceno 10 evrov, ne glede na dejansko število strani knjige. Izbirate lahko med več kot milijonom enot gradiva iz zbirke katalogov 12 evropskih knjižnic ter Univerzitetne knjižnice Regensburg in Nacionalne knjižnice Madžarske.

V božični kampanji sodelujejo sledeče evropske knjižnice: Moravska knjižnica Brno, Akademsko medicinska knjižnica (Pariz), Univerzitetna knjižnica Dunaj, Narodna in univerzitetna knjižnica (Slovenija), Nacionalna knjižnica Estonije, Knjižnica Humboldtove univerze v Berlinu, Nacionalna knjižnica Švice, Univerzitetna knjižnica Tartu, Univerzitetna in regionalna knjižnica Tirolske, Nacionalna knjižnica Portugalske, Knjižnica Univerze v Bratislavi, Knjižnica Madžarske akademije znanosti, Univerzitetna knjižnica Regensburg. Več informacij najdete na:

<http://books2ebooks.eu/sl/content/izberite-si-bozicno-darilo>.

Matija Brumen
Narodna in univerzitetna knjižnica

Slike na svilo Janje Sever Gombač v Mestni knjižnici Izola

V Mestni knjižnici Izola v kotičku ustvarjalnosti že od leta 2004 pripravljamo redne mesečne razstave domačih slikarjev, kiparjev, ljubiteljev ročnih, raznih rokodelcev, obrtnikov in zbirateljev. Do sedaj smo imeli že več kot 200 tovrstnih razstav. V naših prostorih smo gostili tudi različne delavnice: izdelovanje adventnih venčkov, mozaika, antičnega nakita, okraskov iz slanega testa, posodic iz odpadnih materialov in papirja, oblikovanje gline, slikanje na steklo, slikanje na platno in podobno. Na ta način odkrivamo in spodbujamo ohranjanje različnih znanj ter s tem posredno skrbimo za spoznavanje in ohranjanje naše kulturne dediščine.

V avgustu smo naše obiskovalce povabili k ogledu nove razstave v našem kotičku ustvarjalnosti. Tokrat se nam je s slikami na svilo predstavila gospa Janja Sever Gombač iz Izole, sicer pa ena od ustanoviteljic društva Svilena pot. Prosili smo jo, da nam odgovori na nekaj vprašanj.

MKI: Gospa Janja, bi se nam morda za začetek predstavili? Od kod prihajate in kaj ste po poklicu?

Janja Sever: Po poklicu sem arhitektka, prihajam iz Ljubljane. V Izolo sem prišla pred leti, ko je občina oddajala lokale za en tolar, in sem se odločila, da poskusim s svojimi izdelki iz ročno tkanega in slikanega tekstila. Pa sem tu spoznala moža in se preselila sem pred petimi leti.

MKI: Tudi arhitektura je vrsta umetnosti, zato morda ni čudno, da ste začeli razvijati tudi druge vrste umetnosti, kot je na primer slikanje na svilo in tkanje. Kaj pa vas je privedlo k temu, da ste ustanovili društvo Svilena pot in kaj je poslanstvo tega društva?

Janja Sever: Društvo Svilena pot smo ustanovile tri Izolanke, z mano še Barbara Motoh Bračarov in Sasikala Perumal, da bi olajšale medkulturno komunikacijo v mestu. Ugotovile smo, da v Izoli živi vrsta ljudi drugih narodnosti, ki so se preselili sem z vseh koncev sveta. Želimo si, da bi se med seboj povezali in se občasno tudi družili med sabo, hkrati pa želimo vzpostaviti dialog med njimi in Izolani.

MKI: Društvo Svilena pot ima svojo stran tudi na Facebooku. V Izoli ste v nekaj letih delovanja društva organizirali kar nekaj zanimivih dogodkov. Kateri so bili po vašem mnenju najpomembnejši, najodmevnejši in so najbolj prispevali k bolj razgibanemu in kvalitetnejšemu preživljanju prostega časa Izolanov?

Janja Sever: Prav gotovo Interizola, mednarodni dogodek, ki ga organiziramo že od leta 2010. Vsako leto obiskovalcem predstavimo kulturo več kot deset držav, oblačila in glasbo, nato pa dogodek zaključimo z različnimi kulinaričnimi dobrotami. Vsako leto imamo veliko obiska in ga pričakujemo tudi letos, ko bomo septembra organizirali že četrto Interizolo. Lani smo temu dogodku dodali še druge, med katerimi naj omenim mesečne ulične bazarje

ročnih del in umetniških izdelkov na Ljubljanski ulici, literarni festival, filmske večer in še kaj.

MKI: V centru Izole ima društvo tudi trgovinico. Kakšne izdelke nudite vašim kupcem?

Janja Sever: Me se rade pohvalimo, da je to naša galerija. Na Ljubljanski ulici 22 imamo društveni prostor, kjer prirejamo tečaje šivanja in drugih ročnih spretnosti in veščin, tu pa razstavljamo tudi ročne in umetniške izdelke naših članic. Izdelki so vseh vrst, od nakita, kvačkanih in pletenih torb, drobnih daril, usnja, svile in volne, tkanih in ročno potiskanih oblačil.

MKI: V poletnih mesecih ste priredili zanimivo razstavo o istrskih nošah, ki smo si jo lahko ogledali v muzeju Parenzana. Kako je prišlo do te zamisli in končno postavitve razstave?

Janja Sever: Razstavo sem pripravila v začetku aprila, ko smo v Društvu Histron ponovno zagnali delovanje muzeja. Želimo si, da bi muzej prikazal Izolo z več plati, in ena od teh je tudi oblačilna kultura v začetku 20. stoletja. Razstava je trajala do srede junija, osrednji prostor pa je bil namenjen ženski istrski noši, ki je pri nas še vedno zelo cenjena, čeprav še vedno premalo poznana.

MKI: Kje ste se učili slikanja na svilo in ali bi nam lahko na kratko opisali postopek izdelave slike na svilo?

Janja Sever: Svila je lep material, ki ob poslikavi dobi še poseben lesk in žlahtnost. Postopkov slikanja je veliko, tako da je težko o tem kaj povedati

na tako omejenem prostoru. Pri tem so pomembne barve, ki morajo biti ustrezne. Jaz uporabljam večinoma tehniko batik, pri kateri dele tkanine rezerviram z vročim voskom in nato z različnimi barvami ustvarim vzorec oziroma končno podobo. Tega sem se v veliki meri naučila sama, za oblikovanje tekstila pa sem se specializirala na Švedskem.

MKI: Vi znate tudi tkati na stavbe. Kje ste se naučili tkanja in kakšne izdelke po navadi tkete? Bi jih lahko kdaj razstavili tudi v naši knjižnici?

Janja Sever: Tkati sem začela že v najstniških letih, ko sem se te veščine naučila v ročni tkalnici Tovarne dekorativnih tkanin v Ljubljani. Najraje tkem volnene izdelke in za razstavo bi verjetno morala še kar precej dela-

ti, da bi lahko predstavila tako delo dovolj kompleksno. Morda pa se lotim tudi tega.

MKI: Gospa Janja, zahvaljujemo se vam za prijaznost in želimo še veliko ustvarjalnih trenutkov!

pogovarjala se je Špela Pahor
Mestna knjižnica Izola

KNJIŽNIČNE PRIREDITVE

Mestna knjižnica Izola gostila otroke iz Tuzle

Konec avgusta so bili naši gostje osnovnošolski otroci iz Tuzle, stari od 9 do 13 let. V Slovenijo so prišli v ponedeljek, njihovo letovanje pa je organiziral Zavod Krog iz Kopra, ki ga vodi gospa Emina Hadžić. V enem tednu so si ogledali naša obalna mesta, soline, se peljali z ladjo Subaquatic in se kopali v morju. V Ljubljani so obiskali tovarno čokolade, naredili so tudi svojo čokolado in bili na sprejemu pri predsedniku države Borutu Pahorju. V naši knjižnici so prisluhnili ljudskim pravljicam iz Istre, prebirali pa so tudi slikanico Žirafa Cveta, ki jo je napisala in ilustrirala mlada slovenska ustvarjalka Tina Perko. Prebrali so tudi Puškinovo pravljico Starec in zlata ribica ter se o njej pogovarjali s svojimi učiteljicami. Naša redna gostja, šivilja Lijana Perko, je deklicam (teh je bilo 11) podarila punčke iz blaga, ki jih je sama sešila. Dečki (bilo jih je 9) so prejeli različne igrače, od barvnih kred do orglic in domin, vsak nekaj. Alma Rizvanovič, tudi naša zvesta bralka, je otrokom podarila sladkarije, jim prinesla sveže krofe in višnjev

sok. Knjižnica pa je otroke obdarila z zvezki (naslovnice je ilustrirala Martina Ljubič iz Izole), svinčnike in majice. Dogodek je posnela tudi kopraska TV.

Več o Zavodu Krog si lahko preberete na njihovi spletni strani: <http://www.zavod-krog.si/>. Če pa bi želeli pomagati pri njihovi akciji Podarimo nasmeh, v okviru katere otrokom iz ogroženih okolij omogočajo počitnice pri nas, ste seveda tudi vabljeni.

Upamo, da so bili otroci zadovoljni z obiskom pri nas in da nas bodo ohranili v lepem spominu. S prijaznim osebjem Zavoda Krog pa bomo sodelovali tudi v prihodnje.

Špela Pahor
Mestna knjižnica Izola

20

Slika 1: Branje

Slika 2: Otroci na obisku v knjižnici Izola

OBVESTILO AVTORJEM

Knjižničarske novice so informativni bilten, ki seznanja slovenske knjižnične delavce s tekočimi dogajanji in novostmi v stroki. Objavlja strokovne članke, poročila s strokovnih posvetovanj, srečanj in sestankov, prispevke o pomembnih dogodkih in novostih v knjižnicah, prispevke o projektih, v katerih sodelujejo knjižnice, intervjuje, mnenja in ocene, spominske in podobne zapise, obvestila in razpise ter obvestila o prireditvah, posvetih in drugih strokovnih dogodkih.

Navodila za pripravo prispevkov

Jezik objavljenih prispevkov je praviloma slovenski, v skladu z odločitvijo uredništva, pa tudi angleški. Avtorji morajo uredništvu poslati jezikovno pravilno besedilo. Prejetih tekstov uredništvo ne lektorira. Avtor tudi v celoti odgovarja za vsebino prispevka. Avtorsko pravico do objavljenih prispevkov ima izdajatelj publikacije, avtor obdrži moralne avtorske pravice.

Naslov prispevka mora biti kratek in jasen, dopolni se lahko s podnaslovom. Pri poročilih s strokovnih posvetovanj in drugih srečanj naj bodo v naslovu/podnaslovu prispevka navedeni naslov posvetovanja oziroma srečanja ter kraj in datum dogodka.

Pod naslovom naj bo naveden avtor prispevka (oziroma avtorji), in sicer vedno v polni obliki (ime in priimek). Če je avtorjev več, naj sami določijo vrstni red imen avtorjev. Poleg imena avtorja je treba navesti tudi sedež ustanove, kjer je avtor prispevka zaposlen ali ime fakultete, če je študent, ter elektronski naslov avtorja. Tudi pri večjem številu piscev je treba pri vsakem posamezniku navesti vse zahtevane podatke. Pri citiranju virov naj avtorji upoštevajo navodila revije Knjižnica. Dolžina prispevka naj ne presega 20.000 znakov (vključno s presledki).

Prispevek lahko poleg teksta vsebuje tudi slike (preglednice, diagrame, fotografije ipd.). Vsaka slika naj ima zaporedno številko in naslov. Če avtor slik ne vključi v besedilo prispevka, naj bo v njem jasno označeno, katera slika sodi na določeno mesto v tekstu. Pri vsaki sliki je treba navesti tudi njeno avtorstvo (avtor je lahko pisec prispevka ali kdo drug). Pri portretni fotografiji je potrebno navesti tudi imena oseb v polni obliki (ime in priimek), in sicer z začetno navedbo "Od leve proti desni:... ". Avtor prispevka mora uredništvu predložiti pisne izjave oseb na portretni fotografiji, da se strinjajo z javno objavo fotografije v Knjižničarskih novicah. Slikovno gradivo lahko avtorji priložijo tudi v JPG ali PNG formatu.

Z oddajo prispevka uredništvu se šteje, da avtor soglaša z objavo svojega prispevka v tiskani in elektronski obliki Knjižničarskih novic.

Pošiljanje prispevkov

Prosimo, da članke in prispevke pošljete uredništvu publikacije v elektronski obliki, in sicer na naslov icb@nuk.uni-lj.si. Prispevkov ne honoriramo!

Uredništvo Knjižničarskih novic

ISSN 0353-9237

Izdala in založila: Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, 1000 Ljubljana

Za knjižnico: Mateja Komel Snoj

Odgovorna urednica: Damjana Vovk (e-pošta: icb@nuk.uni-lj.si)

Uredniški odbor: Tomaž Bešter, Irena Kavčič, Daša Pokorn, mag. Darija Rozman

Fotografija na naslovnici: Matija Brumen

Naklada: 400 izvodov

Tisk: COLLEGIUM GRAPHICUM d.o.o. Ljubljana

Naročila in odpovedi tiskane in elektronske oblike Knjižničarskih novic: icb@nuk.uni-lj.si oz. tel. št. 01/2001-176

Naročnina za leto 2013: 50,00 EUR za tiskano obliko & 1 brezplačen dostop do elektronske oblike, 30,00 EUR za dostop do elektronske oblike

